

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT

44. årgang

Nr. 2 - maj 2011

MEDDELELSER FRA ORLOGSMUSEETS MODELBYGGERLAUG 2011

Efter generalforsamlingen afholdt modelbyggerlaugets bestyrelse konstitueringsmøde den 9. maj. Her fremførte formanden Niels Probst ønske om at blive afløst som formand. Efter aftale foreslog han derefter Poul Henrik Westh som sin afløser og denne derpå enstemmigt valgt som laugets formand. Niels Probst blev derefter valgt som laugets næstformand. Peter Maach fortsætter som kasserer og John Andersen som sekretær.

På grund af det efterhånden ganske ringe fremmøde ved laugets foredragsaftener besluttedes det at reducere antallet af foredragsaftener fra fire til to.

Programmet for 2011/12 blev foreløbig aftalt som følger:

Onsdag den 5. oktober 2011 kl. 1930

Foredrag: Skibsbygning i Nullerne (Moderne konstruktioner).
Ole Tersløv Jørgensen.

Fredag den 9. december 2011 kl. 1930

Julearrangement.

Onsdag den 1. februar 2012

Foredrag: Skibstyper under kanonbådskrigen 1807-14 –
samt historier fra samtiden.
Ole Lisberg Jensen.

Torsdag den 12. april 2012.

Generalforsamling.

Alle arrangementer afholdes på Orlogsmuseet.

Se inderside af omslag bagerst for flere oplysninger

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT

44. årgang

Nr.2 - maj 2011

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT

Udgivet af:

Selskabet
ORLOGSMUSEETS VENNER /
MARINEHISTORISK SELSKAB
Henvendelse vedr. medlemskab/
abonnement til kassereren Niels
Probst: e-mail
nmprobst@sol.dk eller tlf. 2213-
2756

ORLOGSMUSEETS
MODELBYGGERLAUG
Henvendelse vedr. medlemskab/
abonnement til formanden Poul
Henrik Westh: Havdrupvej 88, 2700
Brønshøj e-mail:
formand.ombl@gmail.com eller
tlf. 2016-7692

Redaktion: Niels M. Probst (ansv.h.)
Vallerød Banevej 50
2960 Rungsted Kyst
Tlf. 4586-6983
e-mail: *nmprobst@sol.dk*

Layout: Tom Wismann

Tidsskriftet udkommer fire gange
årligt.

Artikler og anmeldelser, der ønskes
optaget i tidsskriftet, sendes til
redaktionsadressen. Sidste frist
for indlevering af stof er den 10.
i månederne januar, april, juli og
oktober.

**Eftertryk er kun tilladt med tydelig
kildeangivelse.**

Tryk:
Glumsø Bogtrykkeri A/S
Tlf.: 5764-6085, ISO 14001,
Svanemærkelicens 541-445

INDHOLD

Artikler:	
Panseskibet ROLF KRAKE 1864	3
Referat fra Generalforsamling Marinehistorisk Selskab/ Orlogsmuseets venner	37
Referat fra generalforsamling Orlogsmuseets model- byggerlaug	34
Formandens beretning Orlogsmuseets model- byggerlaug	40
Busrejse til Gotland	44

Forside: *Panserskibet Rolf Krake.
Akvarel af den russiske marinemaler
Andrej Tron i 1990'erne efter C.F.
Sørensens tegning fra juni 1863.
Privateje.*

Panserskibet ROLF KRAKE 1864

*Poul H. Beck,
Orlogsmuseets Modelbyggerlaug*

Af de 15 panserskibe, der i perioden 1862 – 1943 indgik i den danske flåde, skulle det første, panserskibet ROLF KRAKE, komme til at spille en yderst dramatisk og efterfølgende stærkt omdiskuteret rolle i flådens nyere historie, ved som det eneste af flådens panserskibe at have udført egentlige kampopgaver i en krigssituation, nemlig som støtte for hæren i forbindelse med slagene på Dybbøl og Als i 1864. Det er samtidig tankevækkende, at kun dette første, og det sidste, artilleriskibet NIELS IUEL, har været i kamp, og at ingen af dem kom i kamp med andre skibe, men ROLF KRAKE med preussiske landbatterier og artilleristillinger, og NIELS IUEL med tyske fly i 1943.

Forhistorien og den politiske situation

Baggrunden for ROLF KRAKE'S krigsmæssige indsats skyldtes den 2. slesvigske krig, der efter et ultimatum og en preussisk krigs-erklæring udbrød den 1. februar 1864 mellem Danmark og Preussen/Østrig-Ungarn. En krig, der i høj grad var fremprovokeret på grund af den danske regerings og rigsdags beslutning om løsning af det slesvigske spørgsmål gennem en fæl-

lesforfatning, Novemberforfatningen, for Danmark og Slesvig og dermed også for det tysksindede Sydslesvig. Derimod omfattende den ikke de tysksindede hertugdømmer Holsten og Lauenborg, som også hørte under det danske monarki. Forfatningen truede stormagternes, England, Frankrig og Rusland's garantier bag fredsafslutningen på Treårskrigen 1848 – 1850, der var betinget af, at der inden for rammerne af monarkiet (helstaten) skulle bibeholdes en adskillelse mellem Danmark og Slesvig-Holsten / Lauenborg med langt overvejende tysk sprog og kultur. På daværende tidspunkt havde Danmark 1,6 mill. indbyggere, mens der i de tre tilknyttede hertugdømmer var 1,4 mill. Ud af den samlede befolkning på 3,0 mill. regnede man med, at 2/3 var dansksprogede og 1/3 tysksprogede. Problematikken blev ikke mindre af, at Holsten var medlem af det tyske forbund, en løs ikke militær sammenslutning af 39 tyske stater, - hertugdømmer og kongeriger, med Preussen, Bayern og Østrig som de største. Endvidere problematiserede tronskiftet i 1863, med skiftet fra den Oldenborgske til den nuværende Glücksborgske slægt, spørgsmålet om Slesvig-Holstens arvemæssige tilhørsforhold, hvortil kom, at disse to hertugdømmer ifølge en aftale fra 1460,

kaldet Ribprivilegierne, skulle være ”up ewig ungerdeelt”. Den danske beslutning blev betragtet som et klart traktatbrud, der samtidig skabte hadske og rasende protester i demokrati- og selvbestemmelsesbevægelserne rundt om omkring i de tyske stater.

Danmark havde på den måde bragt sig i en situation, hvor det var helt urealistisk at regne med nogen form for sympati eller politisk eller militær hjælp fra stormagterne eller Sverige-Norge. Den danske regering, rigsdag og store dele af befolkningen viste ved sin holdning og handlemåde en manglende indsigt i europæisk politisk tankegang og ikke mindst manglende vilje og evne til forståelse af situationens alvor. En holdning, der nærmest virkede som en nationalromantisk drømmeverden, der med baggrund i treårskrigen militære resultater overvurderede landets militære styrke, der ikke mindst i de sidste år før krigen 1864, uagtet regeringens og rigsdagens aggressive politiske kurs, var blevet markant forsømt, især med manglende modernisering og udbygning af hæren inden for de rammer og muligheder man trods alt havde.

I månederne frem til 1. februar 1864 forsøgte både stormagterne og den nyudråbte kong Christian IX forgæves at formå regeringen til at trække novemberforfatningen tilbage.

Preussens ministerpræsident og udenrigsminister Otto von Bismarck. Billede fra omkring 1865.

Otto von Bismarck, der siden 1862 havde været ministerpræsident og udenrigsminister i Preussen, og selv var i store indenrigspolitiske vanskeligheder og i modsætningsforhold til det tyske forbund, så det som en kærkommen mulighed for at samle de tyske stater incl. Østrig-Ungarn i en fælles front mod Danmark, og dermed tage det første skridt mod skabelsen af det tyske kejserrige. Det vakkelvorne multinationale kejserrige Østrig-Ungarn var ikke begejstret, men gik alligevel med for ikke at risikere, at Preussen alene skulle høste alle fordelene ved en mulig militær sejr.

Bismarck's vision om et stortysk rige, som vi i dag ved meget mere om, men som i 1864 var ukendt for Danmark og det øvrige Europa, skulle blive en kendsgerning i 1871 efter sejrige krige mod Østrig-Ungarn i 1866 og Frankrig 1870 – 1871. Med hensyn til Danmark havde realpolitikeren og kynikeren Bismarck ikke noget ønske om sikre sig et konglomerat af et landområde med en blandet dansk og tysktalende befolkning. Derimod var det umiddelbare mål, som det senere skulle vise sig, at skaffe sig havnefaciliteter og mulighed for bygning og sikring af en dybtvandskanal, Kielerkanalen. Hvorimod de højlydte protester mod Danmarks overgreb mod Slesvig-Holstens selvbestemmelsesret var ham ligegyldige, men til gengæld noget der kynisk kunne udnyttes som anledning og midlet der retfærdiggjorde målet.

De militære styrkeforhold

Den danske værnepligtshær, der havde haft sin succesrige debut under treårskrigen 1848 - 1850, skabte gennem tapre nederlag og store triumfer myten om storhed og opofrelse, der bedst og fuldt fortjent symboliseres i statuen af "Den tapre landsoldat" i Fredericia. Desværre afspejlede regeringens og rigsdagens politiske kurs frem mod 1864 ikke en tilsvarende konsekvent holdning til landets forsvar, specielt med hensyn til den manglende modernisering af

hærens våben, fæstningsanlæg og uddannelse.

Den danske værnepligtshær med en tjenestetid på knap 1 år var fuldt mobiliseret på 52.000 mand, herunder en ikke operativ forstærkningsstyrke på 12.000 mand. Hærens udrustning, håndvåben og artilleri, svarede stort set til udrustningsstandarden i de øvrige europæiske hære, - dog med en undtagelse, - den Preussiske hær, der som den første europæiske hær var udrustet med bagladegeværer og riflede kanoner. Hertil kom 2 års værnepligt, der umiddelbart før 1864 blev forlænget til 3 år og med et stort og særdeles veluddannet officerskorps. Sammen med Østrig-Ungarn indledte de krigen med en elitestyrke på 56.000 mand, en styrke, der om nødvendig hurtigt kunne øges med et x-antal tusinde mand. I løbet af krigen voksede den samlede Preussiske/Østrigske styrke faktisk til ca. 100.000 mand, hvilket skal sammenholdes med de 500.000 mand man sammen ville have været i stand til at stille ved fuld mobilisering.

Den danske flåde befandt sig i en noget bedre situation. Først og fremmest fordi Preussen eller de øvrige tyske stater, bortset fra Østrig-Ungarn, ikke rådede over nævneværdige flådestyrker. Desuden havde man siden 1850'erne gennemført en modernisering af flåden ved bygning af et antal dampfregatter og – korvetter.

Og fra 1862 indledt anskaffelse af pansrede kampskibe. Dels ved ændring og ombygning af eksisterende eller igangværende konstruktioner, dels ved indkøb af moderne materiel i udlandet. Frem til 1860 havde der pågået en diskussion om damplinieskibe contra dampfregatter, som efterhånden ebbede ud, mens spørgsmålet om skibenes ”bepantsring” blev mere og mere aktuelt.

Anskaffelse af Rolf Krake og de første panserskibe til den danske flåde

Ideen om pansring af orlogsskibe var ikke ny. Men især den amerikanske borgerkrig 1861 – 1865, hvor man for første gang afprøvede panserskibe i indbyrdes kamp, satte for alvor gang i rigsdagens og flådens planer om anskaffelse af panserskibe.

Såvel i ”Tidsskrift for Søvæsen” som i blade og aviser fremkom der i 1860-62 forskellige artikler om de nye udenlandske panserskibe og indlæg med opfordringer og forslag til anskaffelse af sådanne skibe til flåden, ligesom spørgsmålet også optog regeringen og politikerne. De udenlandske panserskibe, der især vakte opmærksomhed, var dels franskmændenes bygning af pansrede træskibe, men nok mere verdens første jernbyggede og søgående panserskib, det britiske HMS WARRIOR fra 1860. Hertil kom de amerikanske panserskibe MERRIMAC og ERICSSONS MONITOR`S indsats under den amerikanske borgerkrig. Den 1. maj 1862 godkendte rigsdagen en tillægsbevilling til et ”Bepantsret søforsvar”, der omfattede ombygning af linieskibet DANNEBROG til panserkorvet, færdiggørelse af skrue-

Orlogsmuseets model af panserskibet ROLF KRAKE. Udført 1917 af Dørge.

fregatten PEDER SKRAM som panserfregat, indkøb af et panserskib ROLF KRAKE, hvorimod Orlogsværftets og Baumgarten & Burmeisters projekter til et panserskib (panserbatteri) af tilsvarende størrelse og type som ROLF KRAKE ikke blev virkeliggjort. Herudover blev der bestilt en panserfregat DANMARK fra engelsk værft.

Den 28. august 1862 blev der indgået kontrakt med fa. R. Napier & Sons i Glasgow om bygning af et panserbatteri, ROLF KRAKE. Napier & Sons havde kort forinden bygget HMS BLACK PRINCE, søsterskibet til HMS WARRIOR. Allerede den 9. juli 1863 ankom ROLF KRAKE til København. Afleveringsprøverne fra værftet i Glasgow var ikke blevet gennemført helt som man kunne ønske, da man fra dansk side havde haft travlt med at få skibet til Danmark på grund af opstående rygter om, at skibet under dække var beregnet for de amerikanske sydstater, hvorved man kunne risikere,

at den britiske regering ville belægge skibet med arrest og nægte det tilladelse til at forlade engelsk havn.

ROLF KRAKE var konstrueret af den engelske captain Coles som et såkaldt tårnskib. Coles tårnskibe adskilte sig fra Ericssons monitorer ved større sødygtighed, bedre beboelsesforhold og kanontårne, der hvilede på ruller under tårnets yderkant. Hvilket gav større stabilitet og sikkerhed mod fastklemning end Ericssons kanontårne, der var centreret om en lodret midterakse.

ROLF KRAKE's dimensioner:

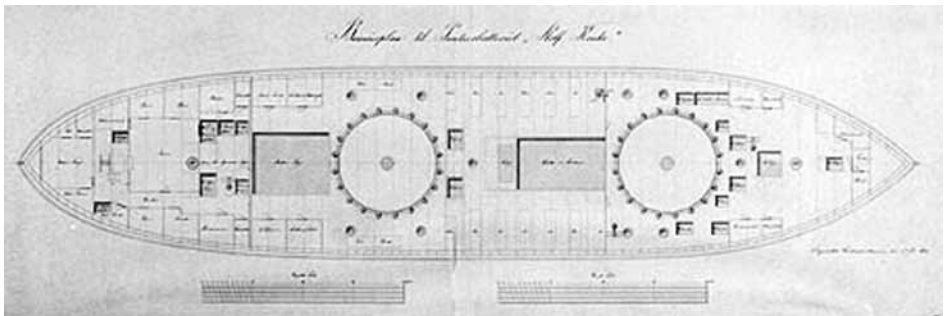
Længde: 57,0 meter

Bredde: 11,6 meter

Dybgang: 3,5 meter,

Displacement 1360 tons, maskinkraft 700 hk i en liggende dampmaskine med 2 bladete skrue, fart 8 knob, forcering 10,5 knob, aktionsradius 1150 sømil v/ 8 knob. Armering 4 stk. 60 pundinge 88 ct. glatløbede kuglekanoner i to

Panserskibet ROLF KRAKE. Original dæksplan. Orlogsmuseet.

drejelige kanontårne med et kraftigt ristværk i toppen af hensyn til ventilationen. Skudhastigheden var ”Ca. 3 minutter mellem tvende dobbelt-skud fra samme tårn”. Til sammenligning var skudhastigheden 7 minutter for de noget sværere kanoner i MONITOR.

ROLF KRAKE var bygget af jern og pansret med smedejern. Vandliniepanser 114 – 76 mm, tårnpanser 178 – 114 mm, kommandotårn 228 mm panser. D.v.s. en pansring der svarede til pansringen på HMS WARRIOR. Dækket var fra fokkemast til mesanmast forsynet med 19 mm panserdæk. Med fire skot var skibet opdelt i fem vandtætte afdelinger. Banjerne, der lå på banjerdækket mellem de to kanontårne, var

rummelige, og apteringsforholdene var efter datidens forhold gode med vandklosetter og ventilation. I borde fandtes en lønning af 3 fod høje jernplader, der under klart skib blev klappet ned uden på skibssiden. ROLF KRAKE var forsynet med tre master med svære gaffelsejl og stagfok og klyver med bom. Besætningen var på 141 mand.

ROLF KRAKE`S operative indsats under krigen 1864

Dybbøl

Efter hjemkomsten fra Glasgow og efter at artilleriets prøver og installation var tilendebragt, var ROLF KRAKE på et kort prøvetogt fra 18. juli til 20. august 1863 i Østersøen med anløb

Panserskibet ROLF KRAKE under sejlads med damp og sejl.

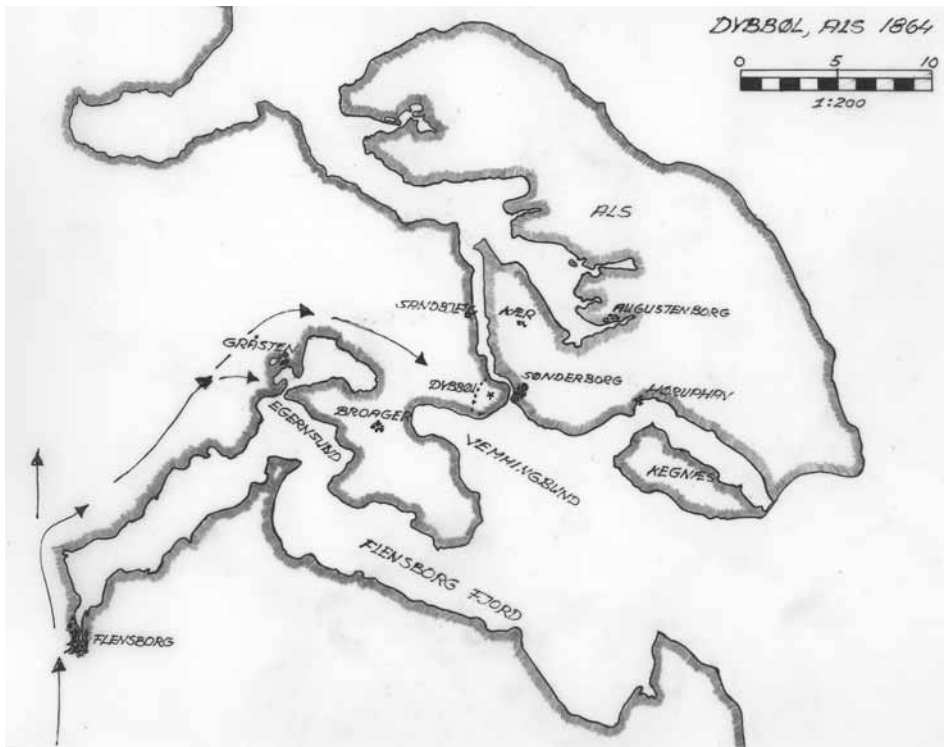

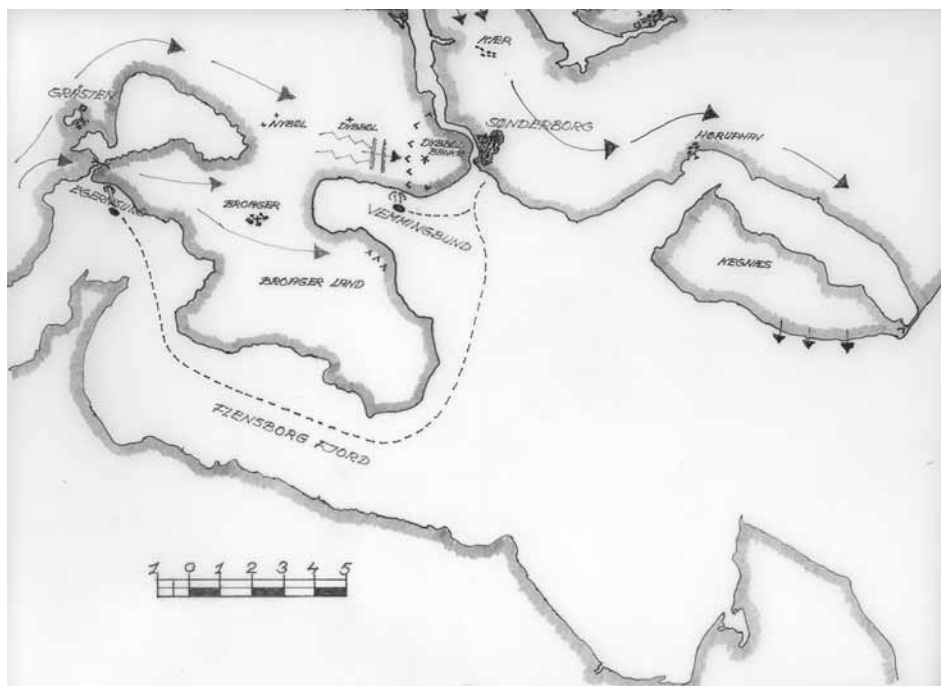
af Kiel. Ved krigsudbruddet den 1. februar 1864 var ROLF KRAKE ikke udrustet. Først den 11. februar blev kommandoen hejst med den 51 årige orlogscapitain Hans Peter Rothe som chef, hvorefter skibet afgik til eskadren i Østersøens vestlige del med station ved Sønderborg.

Natten mellem 4. og 5. februar 1864 havde hæren rømmet Dannevirkestillingen, hvor den efter regeringens beslutning havde været opstillet med en styrke på ca. 40.000 mand.

Beslutningen om rømningen blev taget af hærens overgeneral De Meza, der korrekt vurderede, at stillingen ikke ville kunne holdes med den tilrådighedsværende styrke på grund af tilisningen af Slien og mose- og marskområderne vest for Dannevirkestillingen. I ly af natten gennemførte hæren et fantastisk og heroisk tilbagetog over ca. 60 km mod Flensborg, Gråsten og Dybbøl, hvor den danske hær gik i stilling i feltkanserne på Dybbøl Banke.

Oversigtskort 1 : 200.000 med hærens retræterute mod Dybbøl og Als, samt de vigtigste stednavne.

Oversigtskort 1 : 100.000 med ROLF KRAKE's positioner under indsatsen ved Egersund og Dybbøl.

Rømningen bragte den tyske hærledelse i vildrede og tvang dem til at foretage en fuldstændig ændring af krigsplanerne på grund af den ny og uventede situation ved Dybbøl.

Fra Sønderborg gik ROLF KRAKE den 18. februar ind på Flensborg Fjord forbi Holdnæs for ved Egersund at beskyde en bro, som Preusserne havde slået over udløbet fra Nybøl Nor. Det skulle blive ilddåben og første gang et egentligt panserskib blev taget i krigsmæssige anvendelse uden for USA. Det grundede farvand sydvest

for Egersund forhindrede dog skibet i at komme så langt ind, at broen kunne ses åbent. Efter ankring med spring på kæden så langt vestligt, som lodsen turde gå, måtte der derfor foretages indirekte skydning mod det sted, hvor man formodede broen måtte være. Efter i løbet af halvanden time at have afgivet 57 skud og selv at have været under kraftig beskydning returnerede ROLF KRAKE til Sønderborg. Skibet havde tre sårede og var blevet truffet ca. hundrede gange, hvilket havde forvoldt et stort antal sekundære

skader, men intet sted var panseret blevet gennembrudt. Den fjendtlige beskydning var foretaget med lettere artilleri – antagelig ikke over 12-pd. riflet feltskyts med en skudafstand på 1400 – 2000 meter. Træfningen havde været meget præcis, når ROLF KRAKE lå stille – men yderst ringe, når skibet var under gang. Samme dag kom også skrukanonbåden WILLEMOES i kamp med preussiske feltbatterier under patrulje i Als Fjord.

ROLF KRAKE`S indsats vakte stor bestyrtelse hos Preusserne, som her for første gang havde set et panserskib i aktion. Desværre fik det ikke som oprindeligt planlagt den betydning, som det kunne have fået ved en koordination med en landmilitær operation, fordi samarbejdet som flere gange senere under krigen svigtede mellem hæren og den maritime ledelse.

Skaderne blev udbedret lokalt, selvom en besigtigelseskommission fra Orlogsværftet havde foreslået at sende ROLF KRAKE til København, hvilket overkommandoen satte sig imod, da man ikke kunne undvære skibet ved Dybbøl.

Den 22. og 26. februar var ROLF KRAKE på rekognoscering i Vemmingbund for at undersøge, hvordan arbejdet med opstillingen af fjendtlige batterier på Broager skred frem. Men selvom skibet flere gange gik ind på en afstand af kun 500 meter fra land, kunne man ikke observere hverken troppebevægelser

eller anden militær aktivitet, ligesom man heller ikke kom ud for beskydning. Den 28. marts kl. 0300 indledte Preusserne et stormangreb på Dybbølstillingen. Så snart det lyste, ledede ROLF KRAKE og stod ind i den nordlige del af Vemmingbund. Her blev den straks beskudt fra de højtliggende Broagerbatterier, der fik flere træffere ind på ROLF KRAKE, der dog ikke besvarede beskydningen. I stedet fortsatte den til en position udfor slugten foran de to sydligste skanser – skanse I og II – hvor skibet åbnede en virkningsfuld, enflerende ild mod de fjendtlige tropper, der hurtigt kom i uorden, hvorved angrebet gik i stå. Hovedmassen af angriberne flygtede tilbage, mens en mindre styrke, der ikke turde trække sig tilbage gennem ROLF KRAKE`S spærreild blev taget til fange. Angrebet blev afslået og efter at have affyret 38 granater returnerede ROLF KRAKE til Sønderborg uden tab af personel, men med en del ovenbords skader. Overkommandoen udtalte, - ”at ilden fra ROLF KRAKE havde gjort fortrinlig virkning og ryddet godt op blandt de fjendtlige tropper”.

Preusserne havde på ny set hvad et panserskib kunne udrette og udlagde derfor i nogle af de følgende nætter et større antal fiskenet i Vemmingbund i håb om, at ROLF KRAKE enten skulle få dem i skruen, eller at man ikke turde lade skibet gå ind i bugten. Da man fra ROLF KRAKE opdagede nettene,

ROLF KRAKE i Vemmingbund.

sendte man den 10. april om morgenen i tåget vejr et fartøj ind for at optage eller sænke dem. Det lykkedes at uskadeliggøre adskillige net, men da tågen lettede, blev fartøjet beskudt og tvunget til at trække sig tilbage.

Den 20. april skulle der indledes forhandlinger i London, - London-konferencen. Man var derfor sikker på,

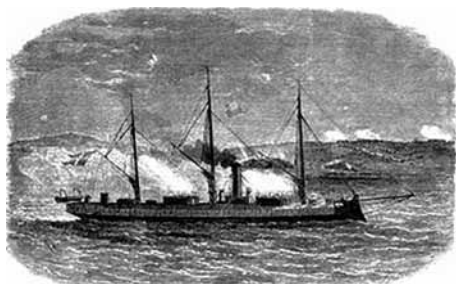
at den preussiske overkommando ville sætte alle kræfter ind på at tage Dybbøl inden konferencen.

Den 18. april kl. 0400 indledtes en voldsom beskydning af de danske skanser. Kl. 1000 blev ilden indstillet, hvorpå de preussiske kolonner myldrede op fra de fremskudte løbegrave og stormede skanserne med en første bølge på 10.000 mand mod en kraftig decimeret dansk styrke på 3000 – 4000 mand. De samlede danske styrker på Dybbøl var ca. 11.000 mand mod en samlet preussisk styrke incl. reserver på ca. 40.000 mand.

Da man fra ROLF KRAKE kunne se, hvad der foregik, lettede orlogscapitain Rothe – selvom han ikke havde fået det aftalte signal om angrebet – og stod

Foto fra Vemmingbund mod Dybbøl Banke.

ROLF KRAKE i Vemmingbund mens den beskyder de preussiske stormkolonner under stormangrebet den 18. april

ind i Vemmingbund, hvor de fjendtlige kolonner blev taget under beskydning, samtidig med at skibet blev udsat for en heftig ild. Da der et øjeblik måtte stoppes og bakkedes for at komme fri

af nogle net, trængte en svær granat gennem dækket og sprang i formessen – på banjerdækket omkring mesanmasten – hvor den dræbte en løjtnant og sårede ni mand. En granatstump gik gennem ristværket på taget af det forreste kanontårn og sårede en kanoner hårdt. Ingen af træfferne og havarierne påvirkede dog skibets aktions- og manøvreedygtighed. ROLF KRAKE'S beskydning bevirkede en mærkbar standsning af de preussiske troppers fremrykning på højre fløj, som en overgang blev kastet tilbage på den del af slagmarken, der lå inden for ROLF KRAKE'S skudfelt. ROLF KRAKE'S indsats kunne dog ikke forhindre, at

Den danske 8. brigades modangreb på Dybbøl banke den 18. april 1864 om formiddagen.

Dybbøl Mølle efter slaget den 18. april 1864.

de danske styrker ved middagstid var trængt tilbage til brohovedet overfor Sønderborg, hvilket fik ROLF KRAKE til at stå ud fra Vemmingbund efter at have afgivet 95 skud. Skibet holdt sig herefter gående uden for det preussiske artilleris skudvidde indtil kl. 1530, hvor den ankrede udfor Sønderborg, efter at det var lykkedes at få de tilbageværende danske regiment, forsprængte enheder og sårede over pontonbroerne til Sønderborg, hvorefter broerne blev afbrudt og sat i brand.

Mellemspil

Efter stormen på Dybbøl den 18. april stod den danske hær nu på Als, i Fredericia, på Fyn og i Nordjylland (Mors). Frem til våbenhvilen den 12. maj ventede man på fjendens næste træk. Østrigerne foretog et to dages bombardement af landets stærkeste fæstning Fredericia. Til stor overraskelse besluttede regeringen og generalstaben imidlertid at rømme

Fredericia. Den 27. – 28. april gennemførte flåden i samarbejde med hæren en hurtig og perfekt evakuering til Fyn af de 15.000 mand med udrustning og udstyr, der stod i Fredericia. Den danske blokade af det tyske forbunds havne fortsatte og den 9. maj udkæmpedes slaget ved Helgoland. Allerede den 19. april blev ROLF KRAKE beordret til at gå nord på øst om Als og tage station i Augustenborg Fjord udenfor skudvidde af de tyske batterier på Jyllandssiden for at være parat til at forhindre et eventuelt preussisk angreb på Als. Den 20. om morgenen passerede den Als Fjord under heftig tysk kanonild. Men trods en del træffere, skete der ikke nogen videre skade, hvorefter den ankrede et stykke inde på Augustenborg Fjord, ved Halvmånegrunden ca. 2 sømil sydøst for pynten på Arnkilsøre, hvor den forblev til våbenhvilen den 12. maj.

Under våbenhvilen fra 12. maj til 28. juni var ROLF KRAKE dels i København for reparation og dokning og dels sammen med Østersøeskadren, som var samlet i knap 14 dage og bestod af 15 af flådens største udrustede skibe. I farvandet mellem Langelands sydspids og Kielerfjord afholdtes næsten hver dag i denne periode evolutioner og fartprøver for i givet fald, at kunne imødegå et eventuelt Østrigsk flådeangreb. Imens fortsatte forhandlingerne i London under

Slaget ved Helgoland 9. maj 1864.

ledelse af den britiske udenrigsminister Lord Russel. Forhandlingerne bragte desværre ikke en afslutning på krigen, bl.a. på grund af den danske regerings afslag på alle forslag og tilbud om en ny grænsedragning, bl.a. et generøst britisk tilbud om en grænsedragning umiddelbart syd for Dannevirkelinien og et preussisk kompromisforslag om en grænseføring stort set identisk med den nuværende landegrænse.

Als og Allsund

Umiddelbart før våbenhvilens udløb den 28. juni blev Østersøeskadrens skibe beordret til at indtage deres stationer natten mellem den 25. og 26. juni. ROLF KRAKE skulle gå til Høruphav, som den efter et natligt

ophold i Svendborgsund anløb søndag den 26. juni kl. 0615, hvorefter ROLF KRAKE's chef orlogscapitain Rothe blev roet over til skrueskonnerten FALKEN, hvor eskadrefejen for flådens skibe omkring Als residerede.

Det var den ordknappe, og ifølge en samtidig biografisk skitse, den "uindladende" 58 årige orlogscapitain Frederik Christian Georg Muxoll. Han var en erfaren og meget kompetent sømand der bl.a. havde udmærket sig under Treårskrigen, men som det også konstateres i skildringen af Muxoll, så "besad han i almindelighed sagt næppe de rette egenskaber til at fremme samarbejdet med hæren". Det var en klar underdrivelse. Muxoll, der havde øgenavnet "manden med

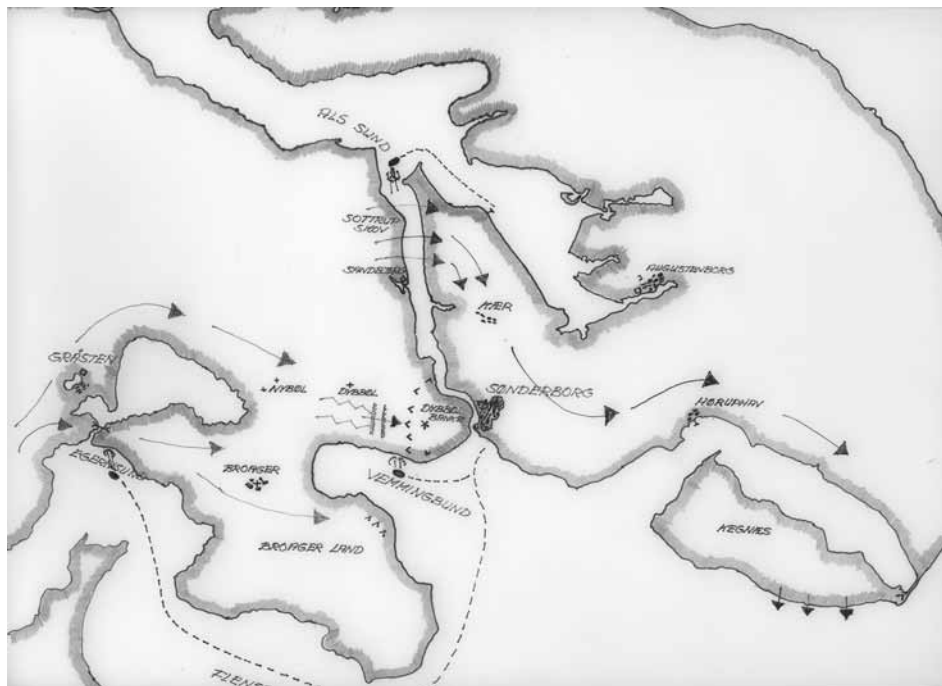
jernmasken”, havde kolde øjne, et grånende skipperskæg og en bred, tværmund med tynde læber. Han kunne ikke udstå landkrabber. Og det var i praksis alle, der ikke som han levede på søen. Det skulle vise sig at blive uheldigt for forsvaret af Als, at hæren og flåden ikke evnede at kommunikere med hinanden. Udover foragten for landkrabber besad han også en ekstrem grad af nærtagenhed. Han tålte ikke kritik eller bare antydningen heraf. Men de største problemer ved Muxoll's person – set med hærens øjne – var, at han var særdeles ordknap, hvad der gjorde en fælles planlægning af indsatsen til noget nær en umulighed, ikke mindst, når man dertil lægger, at når han talte, var det han sagde, næsten uforståeligt. Det samme var det han skrev. Hans bryskhed må dog også ses på baggrund af den meget begrænsede flådestyrke han havde til rådighed, og som ikke på nogen måde stod mål med de åbenbart store og urealistiske forventninger hæren havde til ROLF KRAKE'S og flådens muligheder for at hindre et angreb på Als.

Det var Muxoll's overbevisning, at de preussiske batterier ganske enkelt var for stærke, og at det mest af alt ville være en selvmordsaktion for ROLF KRAKE at begive sig ind i Alssund, hvor det sejlbare område var så smalt, at ROLF KRAKE ikke kunne vende og at en gennemsejling af Alssund nemt kunne blive en veritabel dødsrute for skibet og

dets besætning. Set med Muxoll's øjne var ROLF KRAKE et alt for værdifuldt skib at miste på en frugtesløs aktion. Selvfølgelig kunne skibet bruges som værn mod en invasion, men det skulle bruges med omhu og væsentlig mere defensivt, end hæren forestillede sig.

Selv om Muxoll var en tavs mand, var det alligevel overraskende, hvor lidt han rent faktisk sagde til Rothe under samtalen om bord i Falken. Muxoll henviste til to skriftlige ordrer, han havde givet den 2. og 6. maj. I den første hed det, at ROLF KRAKE skulle hjælpe med at evakuere ”forsprængte afdelinger, som måtte være blevet afskåret på Kær-halvøen”, hvis ikke et preussisk angreb syntes at kunne standses. Den anden ordre fra 6. maj var kort og nærmest uforståelig. Den lød: ”De i Als Fjord, Augustenborg Fjord og på sydsiden af Als stationerede skibe pålægges at holde skarpt udkig efter de for et fjendtligt angreb på øen bekendtgjorte signaler, da vished nu haves for, at et sådant er forestående”. Om landstyrkernes placering og hvordan landforsvaret af øen var tænkt fik Rothe ingen informationer.

Efter kulpåfyldning og modtagelse af forskellig proviant afgik ROLF KRAKE ved middagstid fra Høruphav til en position nord for Als og videre til den tidligere station i Augustenborg Fjord. Det var Rothe's opfattelse, at opgaven var i samarbejde med hæren at forhindre fjendens overgang over

Oversigtskort 1 : 100.000 med ROLF KRAKE`s position under det preussiske angreb over Als Sund den 29. juni 1864 og retningen af det preussiske angreb på Kær-halvøen og videre mod Høruphav og Kegnæs.

Als Fjord og den nordlige del af Als-sund. De mange fjendtlige batterier på Jyllandssiden af Als Fjord og Alssund gjorde det så godt som umuligt for flådens skibe at optræde i fjorden og sundet i de lyse timer, hvorfor ROLF KRAKE holdt sig uden for disse batteriers skudvidde om dagen for at bevare skibet intakt til det øjeblik, hvor en overgang måtte blive iværksat. Foruden ROLF KRAKE bestod flådestyrken ved Als Fjord af skruekanonbåden WILLEMOES, tre bombekanonchalupper, en bombe-

kanonjolle og hjuldampskibet HERTHA, mens panserskonnernten ESBERN SNARE næste dag skulle afgå til forsvaret af Fyn.

For at kunne gribe ind i rette tid var det nødvendigt, at det med hæren aftalte signalsystem, - tænding af bævner i land, - virkede hurtigt og sikkert, og at skibet lå med højt beredskab, - d.v.s. med klart skib og fyrene bakket på 4 minutters varsel. I den forbindelse skal det bemærkes, at der på Als blev etableret telegrafforbindelser på

Alssund set fra Sottrup Storskov mod Als.

samme måde som til Dannevirkestillingen og til øen Føhr, hvorfra signalerne blev viderebragt til Nord-søeskadren, hvilket bl.a. fik betydning i forbindelse med slaget ved Helgoland. Men der er ikke noget der tyder på, at denne mulighed, bortset fra et enkelt tilfælde, blev benyttet på Als ved meldinger og signaler til ROLF KRAKE. Natten mellem den 28. og 29. juni havde man et patruljefartøj ude i farvandet mellem Arnkilsøre og Sandvig, som dog ikke opdagede tegn på et snarligt angreb over sundet, - desværre heller ikke en samtidig flytning af ca. 40

både fra Ballegård nord for sundet ned til de preussiske angrebsstyrker i Sottrup Storskov. Da patruljefartøjet var returneret til ROLF KRAKE kl. 0200 ved Halvmånegrunden, hørtes lidt efter stærk geværild fra Arnkilsøre Skov og området syd herfor. Selvom der ikke sås tændte bævner, blev der straks slået alarm på skibet. Chefen beordrede omgående letning og samtidig hørtes også kanonskud. Kl. 0230 var ROLF KRAKE på vej til positionen nord for Alssund. Der er nogen uoverensstemmelse om hvornår skibet nåede frem hertil. Angivelserne

varierer mellem kl. 0245 og 0300, hvilket kan skyldes, at det efter lodsens senere udsagn var nødvendig at bakke og vende ROLF KRAKE før afgangen fra ankerpladsen. Så snart ROLF KRAKE kom fri af Arnkilsørepynnten, så man Alssund fyldt med både på vej frem og tilbage mellem Sottrup Storskov og Arnkilsøre. ROLF KRAKE åbnede straks ild med skråsække og fortsatte lidt senere med granater. Det kunne ses, at granaterne sprang mellem bådene som hurtigt spredtes og søgte ind mod land på begge sider, hvorefter al overførsel af tropper standsede.

På ROLF KRAKE kunne man naturligvis ikke vide, hvor stor en styrke, det var lykkedes fjenden at overføre. Men at dømmes efter antallet af både og den sydlige retning skydningen efterhånden syntes at trække, antog man, at der var kommet så store fjendtlige styrker over sundet, at de danske styrker var under hastig tilbagetrækning mod syd. I virkeligheden var der på dette tidspunkt kun blevet overført 7 fodfolksbataljoner, d.v.s. omkring 4000 mand, som var i færd med at tage nogle batterier og nedkæmpe besætningerne i løbegravene langs sundet, mens fjendens fulde styrke ikke var kommet over, - og heller ikke artilleri.

På ROLF KRAKE fik man ingen signaler eller meldinger fra land. Chefen valgte derfor at trække sig tilbage til Augustenborg Fjord for at udføre anden del af forholdsordren, nemlig at

Samtidig tegning af det preussiske angreb over Alssund den 29. juni 1864 med ROLF KRAKE i det øverste venstre hjørne.

understøtte og hjælpe evt. forsprængte danske styrker fra østsiden af Kærhalvøen. Men så snart ROLF KRAKE havde fjernet sig, genoptog fjenden overførelsen af tropper. I Augustenborg Fjord holdt ROLF KRAKE sig nu gående dels for at optage evt. forsprængte enheder og dels for at søge efterretninger om situationen, hvilket ikke lykkedes. Herunder blev skibet beskudt to gange, bl.a. af et feltbatteri. Da man kunne høre, at skydningen fortsat trak mod syd, og derfor måtte udlede, at de danske styrker var under tilbagetrækning, bestemte Rothe sig for at gå rundt om Als for i henhold til sin forholdsordre at assistere ved troppernes evakuering fra Kegnæs og Høruphav.

Under kraftig beskydning fra fjendtlige batterier på jyllandssiden sejlede ROLF KRAKE kl. 0445 mod nord op i Als Fjord, hvor den fra Stegsvig først hjalp

Originalt preussisk kort med angivelse af angrebslinjer og markering af de danske løbegrave på Kær-halvøen.

dampskibet HERTHA og en kanonchalup og derefter skruekanonbåden WILLEMOES og en anden kanonchalup uden for fjendens skudvidde, mens en bombekanonchalup og en bombekanonjolle blev sprængt for ikke at falde i fjendens hænder. Efter at have affyret i alt 116 skud siden kl. ca. 0300 og været blevet ramt adskillige gange, stadig uden gennembrud af panserpladerne, fortsatte ROLF KRAKE rundt om Als til Høruphav og Kegnæs, hvor den 29. juni – 1. juli deltog i den vellykkede evakuering af den samlede danske hærstyrke på Als med udstyr og udrustning til Fyn.

I den resterende del af krigen og endnu et par uger efter den endelige våbenhvile den 20. juli var ROLF KRAKE sammen med nogle lettere enheder, bl.a. ESBERN SNARE, stationeret i Fænøsund som led i forholdsreglerne mod en evt. fjendtlig overgang til Fyn. Den 7. august ankom ROLF KRAKE til København og strøg kommando den 11. august 1864.

Efterspil og fredsslutning

Sorgen, smerten og vreden over den tabte krig forvandlede hurtigt til harme og behovet for at udpege syndebukke. En harme og skuffelse der rettede sig både mod hæren og flåden, men navnlig mod ROLF KRAKE'S optræden. Efter ønske fra orlogscapitainerne Rothe og Muxoll blev der i 1865 nedsat en kommissionsdomstol til undersøgelse

af deres forhold og dispositioner i forbindelse med forsvaret af Als. Ved kendelse af december 1866 blev Rothe kendt fri for tiltale i denne sag at være, mens Muxoll, som chef for eskadren i Østersøens vestlige del, ikendtes 1 månedes fæstningsarrest, - en straf der blev formildet af kongen til 14 dage. Den væsentligste anklage mod Muxoll, - og den han blev dømt for, - var mangler vedrørende: Patuljering i Alssund, udvig i land og stationering af en kanonbåd bag nordøstpynten af Arnkilsøre.

Sagen forpestede gennem mange generationer forholdet mellem hæren og flåden, ligesom den gennem årene har medført talrige artikler, vurderinger og bøger senest Tom Buk-Swienty's værk ”Dommedag Als 29. juni 1864”, hvor forfatteren med hensyn til ROLF KRAKE'S indsats især har anvendt tidligere kriminaldommer Peter Garde's meget grundige og anbefalelsesværdige gennemgang og juridiske analyse af kommissionsdomstolens akter ”Da ROLF KRAKE sejlede væk” i bogen ”Redaktører og andre stridsmænd” fra 2009. Peter Garde er enig i kommissionsdomstolens afgørelse, om end han mener det kritisabelt, at Rothe med ROLF KRAKE ikke optrådte mere aggressivt og vedholdende under preussernes angreb over Alssund. Med hensyn til flådens indsats under krigen 1864 har eftertiden stort set kun

fokuseret på slaget ved Helgoland, hvor bl.a. fregatten JYLLAND deltog og på ROLF KRAKE,s optræden ved Als og Dybbøl. Men trods Rothe`s forståelige fejlvurdering på grund af manglende informationer og efterretninger, er der i dag god grund til at konkludere, at flåden under krigen 1864 fuldt ud løste sin omfattende krigsopgave ved:

1. at fastholde det fulde herredømme over det danske søterritorium.
2. at udføre en effektiv blokade af det tyske forbunds havne ved Østersøen og Nordsøen.
3. at udføre effektiv transportstøtte til hæren.
4. at udføre enestående og hurtigt gennemførte evakueringer af store hærstyrker fra Fredericia og Als i samarbejde med hæren.
5. at yde effektiv artilleristøtte til hæren.
6. sejr i slaget ved Helgoland.

Kamphandlingerne sluttede den 20. juli med den endelige våbenhvileaftale underskrevet den 18. juli 1864 i Christiansfeld. Den 25. juli indledtes fredsforhandlingerne i Wien, der sluttede med den af Preussen dikterede fred den 30. oktober 1864, der betød at Danmark måtte afstå

alle tre hertugdømmer, dog med den indrømmelse, at man lod Danmark beholde en lille enklave syd for Ribe, - de syv sogne. For at føje spot til skade blev det tyske forbund opløst i 1866 i forbindelse med krigen mellem Preussen og Østrig-Ungarn og samme år blev hertugdømmerne indlemmet i Preussen uden hensyn til de historiske forhold og de tidligere ønsker og tanker om selvbestemmelse inden for det tyske forbund.

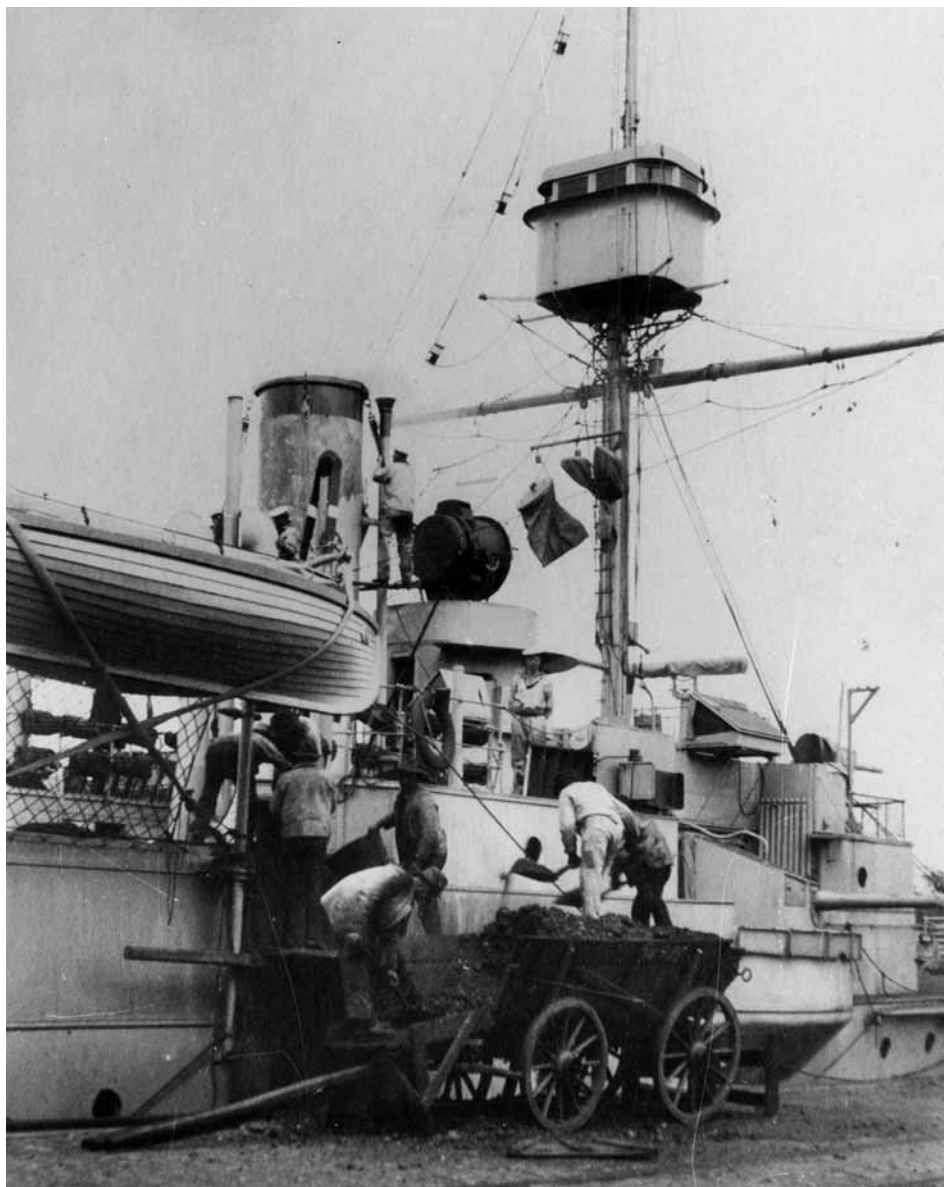
Gennem mange år, ja helt frem til i dag, har der været strid og diskussion om hvem der havde skylden for den tabte krig og tabet af omkring 1/3 af monarkiet. Om det, er der god grund til at citere Danmarks største og dygtigste modstander, den preussiske generalstabschef general Helmuth von Moltke, der fuldt ud anerkendte den danske militære indsats, og at den dansk-tyske helstat Danmark ifølge Moltke gik til grunde på løsningen af en umulig opgave, og ansvaret herfor hvilede udelukkende på regeringen og ikke på hæren og den militære indsats. En vurdering der i almindelighed anerkendes af nutidens historikere.

Anvendt litteratur

Bjerg, Hans Chr. og Frantzen, Ole L., *Danmark i krig*, Gyldendal 2005, side 312 – 340

Buk-Swienty, Tom, *Dommedag Als 29. juni 1864*, Gyldendal 2010, side 65 – 109, 155 – 156, 220 – 239, 256 – 265

- Buk-Swienty, Tom, *Slagtebank Dybbøl 18. april 1864*, Gyldendal 2008, side 49 – 55, 128 – 148, 188 – 193, 297 – 313
- Flåden gennem 450 år*, Martins forlag 1961, side 127 – 136.
- Frantzen, Ole L., *Danmarks krigshistorie*, Gads forlag 2008, bind 2, 1814 – 1870, side 74 – 147
- Garde, Peter, “Da Rolf Krake sejlede væk” i *Redaktører og andre stridsmænd*, Thomson Reuters 2009 (Grundig gennemgang og juridisk analyse af kommissionsdomstolens akter vedr. ROLF KRAKE`S indsats ved Als den 29. juni 1864)
- Grimberg, *Grimbergs verdenshistorie*, Politikens forlag 1976, bind 15 side 41 – 94.
- Honnens de Lichtenberg, G., *Larssen fra 64*, Marinehistorisk selskab 1964, skrift nr. 8, side 51 – 78
- Hvidtfeldt, Johan, *Danmarkshistorisk billedbog III 1750 – 1864*, Dansk Historisk Fællesforening 1971, side 192 – 203
- Krug, Matti, *Politikens verdenshistorie*, Politikens forlag 1985, bind 15 side 290 – 332
- Kühl, Jørgen og Hendt, Nis, *Dannevirke*, Poul Kristensens forlag 1999, side 99 – 133
- Lauring, Palle, *1848 – 1864*, Gyldendal 1963, side 99 – 240
- Montgomery of Alamein, *Krigens historie*, Schönbergske forlag 1968, side 426 – 436
- Neergaard, Niels, *Under Junigrundloven, Det danske folks historie 1848 – 1866*, Gyldendal 1916 (3 bindsværk og hovedværket om de politiske aspekter omkring krigen 1864). Div. opslag.
- Rerup, Lorenz, *Danmarkshistorie, Slesvig og Holsten efter 1830*, Politikens forlag 1982, side 170 – 189
- Saabye, E.J., *Rolf Krake 1864*, *Tidsskrift for søvæsen* 1964 årgang 135, side 249 – 305 (Udførlig beretning om ROLF KRAKE`S togt under krigsudrustning i 1864)
- Skovmand, Roar, *Danmarkshistorie*, Politikens forlag 1978, bind 11 side 345 – 354 og 441 – 494
- Steensen, R. Steen, *Vore panserskibe 1863 – 1943*, Marinehistorisk selskab 1968, skrift nr. 10, side 17 – 71, 89 – 115, 133 – 142, 207 – 227 (Standardværket om den danske flådes panserskibe, deres tilblivelse og deres operative historie).
- Vogel-Jørgensen, T., *Krigen 1864 i samtidens billeder*, Berlingske forlag 1963
- Wilson, H.W., *Battleships in action*, Conway Maritime Press 1995, first published in 1926, vol. I, page 1 – 42 (2 binds værk om de pansrede kampskibes forhistorie og deres operative historie fra 1860 – 1918)

GEJSER i gang med at fylde kul. Krydseren havde en kulbeholdning på 120 tons, hvilket svarede til en del hestvognslæs. I sagens natur var det et beskidt arbejde at fylde kulkasserne. De 120 ton kul gav en rækkevidde på 1700 sømil ved 10 knob.

Den årlige generalforsamling i Marinehistorisk Selskab/ Orlogsmuseets Venner onsdag den 6. april 2011.

Formanden bød velkommen:

Kære medlemmer.

1. Valg af dirigent.

Velkommen til den ordinære generalforsamling i 2010 for Selskabet Orlogsmuseets Venner/Marinehistorisk Selskab. Det kræver en kompetent dirigent, og bestyrelsen skal atter i år bringe kommandørkaptajn Arne Holm i forslag. Er der andre forslag? Det synes ikke at være tilfældet. Jeg giver ordet til dirigenten.

Dagsordenen i henhold til selskabets love skal som minimum indeholde:

1. Valg af dirigent.
2. Aflæggelse af selskabets beretning.
3. Forelæggelse af selskabets regnskab, herunder evt. fondsregnskaber.
4. Fremsatte forslag.
5. Fastsættelse af kontingent for det kommende år.
6. Valg af formand, når denne er på valg.
7. Valg til bestyrelsen.
8. Valg af redaktør til Marinehistorisk Tidsskrift.
9. Valg af revisor.
10. Eventuelt.

2. Bestyrelsens beretning. (Ved formanden.)

For god ordens skyld skal jeg nævne, at foreningsåret og regnskabsåret går fra 1. januar til 31. december, men enkelte aktiviteter udenfor året vil blive omtalt.

Året 2010 har været præget af en lang række aktiviteter i forbindelse med 500-års jubilæet. Det meste har ikke været afholdt inden for selskabets eget regi, men medlemmerne har i større eller mindre grad kunnet følge med fra sidelinien, især de medlemmer, som bor i Københavnsområdet. Festlighederne kulminerede i ugen omkring den 10. august, men for eksempel bogudgivelserne har været strakt over hele året. Selv om det som sagt ikke har været selskabets aktiviteter, vil jeg tillade mig kort at nævne dem. Jeg har selv som formand været medlem af den projektgruppe, som tog sig af fejringen af jubilæet.

Af bogudgivelser skal nævnes en bog om

- Søren Nordbys liv af Niels H. Kragh Nielsen (SFM),
- Grønlandssejlerne af Per Herholdt Jensen,

- Flådens historie på både dansk og engelsk – af H. C. Bjerg,
 - Flådens skibe i 3 bind med en CD af Henrik Christiansen, (SFM)
 - Dansk Orlogsheraldik af H. C. Bjerg,
 - Danmarks største Søhelte af 4 unge historikere, (Søren Nørby m. fl.)
 - Opdatering af Søværnets Mærkedage som søværnspublica-tion,
 - Sangbog for Flåden (nåede ikke jubilæet, men udkom i år),
 - Samt i serien om Flådens Skibe udkom nr. 6 om Flyvefiskerklassen.
- højheder kronprinsparret deltog i jubilæumsmiddagen i ”Operaen” fredag den 13. august.
- Den følgende dag var ca. 5.000 af flådens personel med pårørende inviteret til fest på Holmen, men festen druknede i et historisk regnvejr. Ca. 300 gennemblødte personer fik husly på Søværnets Officersskole, som så husede de optrædende kunstnere.
- Af øvrige aktiviteter skal nævnes et møde for flådechefer, festgudstjeneste i Holmens kirke, udstillinger på kajen og åbent-skib-arrangementer m. m.
- Orlogsmuseet har lavet en særudstilling om pirater.

Selskabet har støttet en del af bogudgivelserne.

Omkring jubilæet udsendte Danmarks Radios TV Troels Kløvedals beskrivelse af Flådens historie.

Der har været en gymnasiekonkurrence om Flåden og dens opgaver, og præmien til vinderne er en tur til Nordatlanten her i påsken.

Der var flådebesøg fra 15 lande.

Hendes Majestæt Dronningen deltog i flådeparaden på jubilæumsdagen om bord i Dannebrog, og Deres kongelige

Modelbyggerne overdrog en fantastisk flot model af Iver Huitfeldts skib DANNEBROGE til SOK – det var selvfølgelig i anledningen af 300-året for Slaget i Køge Bugt.

Marineforeningerne udgav en Flådeliste.

Post Danmark udgav 5 frimærker med skibsmotiver.

Der blev udgivet en jubilæumsmønt.

Gourmetbryggeriet i Roskilde udgav en ”Flådejubilæumsøl”,
Og der har været udgivet avistillæg,

SOK har haft alle nyheder på en særlig hjemmeside, marineforeningerne har lagt kranser ved vore maritime mindesmærker, Det kongelige Bibliotek har haft en særudstilling om Flåden i København i 1700-tallet, og der har været arrangeret foredragsrækker der. Desuden har jeg selv været på foredragstourné for oplysningsforbundene med foredrag om Flådens historie.

I en annonsekampagne kort før sin død reklamerede Thøger Seidenfaden for abonnement på kommunistprøjten "Politiken". I denne avis kunne man for nylig læse en klage over Orlogsmuseet og dets piratudstilling. Der var to klagepunkter:

1. *Man har sprunget muslimernes slavehandel i Afrika over.*
2. *Der er dødkedeligt på Orlogsmuseet.*

Direktøren for museet har selv svaret avisen. Klageren er selvfølgelig ude i et politisk ærinde, og det viste sig, at han repræsenterede et politisk parti, som ikke bryder sig ret meget om muslimer. Piratudstillingen er primært lavet for børn, og den er lavet for at oplyse om de tilfælde af pirateri, som har berørt Danmark. Den handler ikke om slavehandel, selv om en del af piraternes fanger/gidsler ganske rigtigt endte som slaver. At der skulle være kedeligt på Orlogsmuseet kunne

hænge sammen med at den pågældende måske ikke selv har den fornødne baggrund, dannelse og viden til at få glæde af udstillingerne, men som sagt var han ude i et politisk ærinde, og så behøver ens handlinger jo ikke altid at være hverken logiske eller forklarlige.

Hvorledes fejrede selskabet selv begivenheden.

Selskabets bestyrelse besluttede at fejre Flådens jubilæum ved at lave den årlige udflugt i København. Det var en kulturkanon på flere niveauer eller trin, som blev afholdt den 12. juni. De finkulturelle indslag var

1. trin: Det blev arrangeret som en havnerundfart med afgang fra Nyhavn kl. 10 med temaet "Københavns betydning for Flåden og Flådens betydning for København" med formanden ved mikrofonen.
2. trin: Efter halvanden time blev deltagerne sat af på Holmen. Sammen med tidsskriftet havde medlemmerne i maj måned modtaget en lille tryksag i samme format som tidsskriftet. Det var bogstaveligt talt en spadseretur på Nyholm, og den var skrevet af næstformanden, kommandør Henrik Muusfeldt. Tak for den indsats. Hermed havde medlemmerne muligheden for

at tage Nyholm i øjesyn, og der var desuden mulighed for at komme op i Mastekranen i grupper på max. 25 personer. Da en voldsom regnbyge truede arrangementet var hele selskabet pludselig bænket i Bræddehytten – inden formanden havde sagt vær så god og inviteret inden for – men det gik jo alt sammen, selv om vi ikke blev fordelt ved de tiltænkte borde.

3. trin: På trin tre skiftede vi fra det finkulturelle til ”Flådens øl”, vine ad libitum og en frokostbuffet som holdt den værste sult væk. Frokosten blev noget dyrere end oprindeligt planlagt på grund af leje af Bræddehytten og ekstra serveringspersonale til weekendtakst, men til gengæld havde DFDS Canaltours været så venlige at stille båden til havnerundfarten gratis til rådighed, så der sparede selskabet en betragtelig udgift.

Samarbejdet med DFDS Canaltours betød også, at firmaet sejlede gratis for Flåden under jubilæet. Vort selskab havde lovet gratis guider til en ugentlig afgang fra Nyhavn over hele sommeren – i alt på 13 mandag aftner. De fire guider var maskinmester Tom Wismann, kommandørkaptajn Peder

Ellegaard Larsen, kommandørkaptajn Karsten Palle Hansen og jeg selv. Da DFDS Canaltours ikke reklamerede så meget for projektet måtte folk selv finde det på selskabets hjemmeside. Derfor var der ikke så mange deltagere på de første ture, men efterhånden blev der overtegnet og folk kom på venteliste, så det blev alt i alt en succes. Tak til de øvrige for indsatsen, som vi har høstet ros og tilfredshed for.

Så kan jeg oplyse, at da man samlede penge ind til mindesmærket for viceadmiral Vedel her på museet blev der nogle midler til overs, som er sat til side for vedligeholdelse og restaurering af busten, når det bliver nødvendigt. Formanden er medlem af denne lille komité, som også sørger for at der bliver lagt blomster ved mindesmærket hvert år den 29. august.

Om selskabets øvrige virksomhed kan jeg sige følgende:

Selskabet holder normalt fire foredragsaftener i mødesæsonen, og det har vi også gjort i 2010 med to foredrag efter nytår og to foredrag i oktober/ november. Foredragene har drejet sig om sømilitære emner – ikke nødvendigvis med relation til Den kongelige danske Marines historie – men også med emner af mere generel maritim interesse. Mødeaftenerne har haft et tilfredsstillende antal deltagere 50 tilhørere pr. foredrag

og med ca. 30 - 35 deltagere til den efterfølgende spisning. På aftenen for generalforsamlingen blev der traditionen tro vist historiske film og billeder med tilknytning til Flådens historie. Tak til Tom Wismann for det. Det drejer sig jo om historiske film og billeder.

Den årlige udflugt i 2010 var som nævnt den store udflugt rundt i havnen med den efterfølgende rundtur på Nyholm og frokost i Bræddehytten. Bestyrelsen var glad for den store deltagelse, og vi modtog da også mange positive tilkendegivelser efter arrangementet, og indtil nu er der ikke indløbet klager herover.

Under punktet eventuelt vil Ole Lisberg fortælle om tankerne omkring udflugten i år, men den vil også blive beskrevet i næste nummer af bladet, som udkommer i maj. Tilrettelæggelsen af den årlige udflugt har i de senere år krævet en betydelig indsats fra de frivillige, som havde påtaget sig denne opgave. Fra næste år har vi et problem omkring tilrettelæggelsen af den årlige udflugt, og vi kan blive nødt til at købe en eller anden form for pakkeløsning fra et rejsebureau.

Som det vil fremgå af regnskaberne har vi støttet en række bogudgivelser. Til gengæld har vi ikke i de senere år opkøbt kunstgenstande til museet.

I december modtog Orlogsmuseet en meget fin gave, som bestod af en medaljesamling, som relaterede sig til slaget på Reden. Den var faktisk så fin, at der var MP til at holde vagt under overrækkelsen, og en ny boks til medaljesamlingen er under anskaffelse.

Vedrørende museets tilhørsforhold, så er der måske via det seneste forsvarsforlig åbnet op for at museet atter kommer tilbage under Forsvarsministeriets vinger. Det kan være både godt og skidt. Under Kulturministeriet er det helt klart, at der er fine museer så som Louisiana, og så er der museer for nørder og ukultiverede mennesker, og Orlogsmuseet er ganske givet under den sidstnævnte kategori, når embedsmændene i ministeriet ser på bevillinger. Der vil ikke være så mange penge for museet i at komme under Forsvarsministeriet, men måske en lidt bedre forståelse for aktiviteter og samarbejde.

Vore relationer til museumsdirektøren og museet er god, og kassereren og jeg er jævnligt til møde med ham på museets for at blive orienteret om udviklingen. Det skal dog siges, at det er en meget vanskelig tid – mildt sagt - at drive museumsvirksomhed i, og det vil de fleste nok have opdaget fra avislæsning eller TV. Han opererer med meget beskedne budgetter og må reducere i sin stab. Til gengæld er der

en række interessante bolde i luften. Mange af dem er millionprojekter, og de kræver finansiering af en ret kompliceret art.

Jeg har i tidligere år – under bestyrelsens beretning – gjort opmærksom på problemer omkring vort medlemstal. I anledning af jubelåret 2010 havde vi gjort visse tiltag for at øge interessen for selskabet og for Flådens historie. ”The good news” er, at det da har resulteret i en pæn tilgang af nye medlemmer. ”The bad news” er, at det samlede medlemstal fortsat er for nedadgående på grund af naturlig afgang. Ved indgangen til 2010 havde vi 815 medlemmer + 113 fra modelbyggerlauget, som jo også får vort tidsskrift.

De 815 er nu ved årsskiftet dalet til 733, og det er intet mindre end en katastrofe. Vi har forsøgt forskellige hvervningstiltag. Kender man nogen, som er interesseret, så sørg for at vedkommende bliver inviteret til en mødeaften her. Så skal bestyrelsen nok hjælpe til med et evt. medlemskab. Som nævnt løbende igennem de sidste års generalforsamlinger er gennemsnitsalderen i selskabet jo væsentlig over konfirmationsalderen, og vi ser gerne, at der rekrutteres nogle yngre medlemmer, men alle – uanset alder – er særdeles velkomne, og alle forslag til hvervning er fortsat også velkomne.

Om bladet skal jeg sige, at Marinehistorisk Tidsskrift er inde i en god gænge. Der er igen i år tilsyneladende rigeligt med godt stof til bladet, og vi har fået mange positive tilkendegivelser, som hermed er givet videre til både Niels Probst og Tom Wismann, som står for det redaktionelle arbejde.

De fleste af medlemmerne kender formentlig Johnny Balsved hjemmeside om flåden og dens historie. Vi er for et par år siden af Balsved blevet spurgt, om nogle af medlemmerne kunne være interesseret i at overtage ansvaret for ajourførelsen af dette temmelig omfattende arbejde, idet han selv på et eller andet tidspunkt må overdrage det til andre? Dette blot til de enkelte medlemmers overvejelse – men det er en stor mundfuld.

Til slut vil jeg gerne udtrykke tak til bestyrelsen for den udviste ihærdighed. Efter at Orlogsmuseet ikke længere er en selvejende institution, men nu hører ind under Statens Forsvarshistoriske Museum, så er assistancen udefra blevet mindre, bestyrelsesarbejdet mere omfattende og problemfyldt, og dagligdagen med de små praktiske problemer som opvask, oprydning, opbevaring af selskabets ting og sager med mere volder ind i mellem lidt problemer. Vi skal i ny og næ også anmode om en hjælpende hånd.

Tak til sekretæren Trine Kjems der har bistået med referater samt alt det praktiske omkring mødetilmeldingerne samt bestyrelsesmøderne. Hun er desværre forhindret i at være her i dag.

Som sædvanlig vil jeg gerne rette en varm tak til to af bestyrelsesmedlemmerne, som altid arbejder ihærdigt for selskabet: Tom Wismann både som foredragsholder, medudgiver af tidsskriftet og tilrettelægger af vores årlige foto- og filmaften i selskabet samt ansvarlig for teknikken – og også som forfatter og udgiver til en hel serie om den danske flådes skibe, som man blandt andet kan læse om i tidsskriftet. Den anden er Niels Probst, der som selskabets altnuligmand virker som kasserer, redaktør af tidsskriftet, nu formand for modelbyggerlauget og kontaktmand til museet. Tak til alle i bestyrelsen for det arbejde, der er udført til gavn for selskabet i det forløbne foreningsår.

Det afslutter selskabets beretning og jeg giver ordet til dirigenten.

Der var ingen spørgsmål til beretningen.

3. Forelæggelse af selskabets regnskaber, herunder evt. fonds-regnskaber.

(Ved kassereren).

Kassereren fremlagde regnskaberne for selskabet samt for ”Sigurd Barfoeds legat”. Der henvises til de respektive

regnskaber.

Den væsentligste afvigelse fra tidligere år var udgifterne afholdt i forbindelse med Flådens 500-års jubilæum. Ved en fejl var jubilæumsudgifterne blevet trukket fra ”Sigurd Barfoeds Legat” og ikke fra selskabets formue, og den fejl er ved at blive rettet. Jubilæumsudgifterne bestod af udgifter til udflugten den 12. juni 2010 samt til trykning af hæftet om Nyholm.

Regnskaberne blev godkendt.

4. Modtagne forslag.

Bestyrelsen har ikke modtaget forslag inden 1. februar.

5. Fastsættelse af det årlige kontingent. (Ved kassereren).

Der var ingen ændringer til kontingenterne, som fortsat vil være

Enkeltmedlem: 225 kr.

Ægtepar: 250 kr.

Juniorer og pensionister 125 kr.

6. Valg af formand, når denne er på valg.

Formanden blev i 2010 valgt for 2 år, så dette punkt udgår.

7. Valg til bestyrelsen.

Følgende fem fra bestyrelsen er på valg og er alle villige til genvalg:

Henrik Muusfeldt, næstformand

Niels Probst, kasserer

Trine Kjems, sekretær
Torben Ingemann-Hansen
Tom Wismann

Alle blev valgt.

8. Valg af redaktør til Marinehistorisk Tidsskrift.

Bestyrelsens forslag: Genvalg af Niels Probst, som blev valgt.

9. Valg af revisor.

Bestyrelsens forslag: Genvalg af revisionsfirmaet PKF (Kresten Foged, statsautoriseret Revisionsaktieselskab), som blev valgt.

Et spørgsmål fra salen gik på, om det skulle være en statsautoriseret revisor. Dirigenten svarede med henvisning til lovene, som kræver enten en statsautoriseret eller en registreret revisor – valgt af generalforsamlingen.

10. Eventuelt.

Formanden orienterede om planerne for næste års program.

Endvidere orienterede Ole Lisberg Jensen om den kommende udflugt til Gotland, hvor det detaljerede program fremgår af side 44 i dette nummer af Marinehistorisk Tidsskrift.

Dette afsluttede generalforsamlingen, og formanden takkede dirigenten for vel udført gerning.

Herefter viste Tom Wismann historisk fotos og filmklip.

.....
Poul Grooss, formand, referent
Arne Holm, dirigent

SV 1 var den tidligere tyske ministryger MR 1. Båden blev af de engelske myndigheder udlånt til Danmark i efteråret 1945. I oktober 1946 overgik den til Danmark som ejendom. I november 1948 blev betegnelsen ændret til P 102 og i april 1951 til Y 363.

I december 1951 blev båden solgt, uden motor, til rederiet Knud Christensen. Motoren blev af søværnet benyttet i de nybyggede torpedoindbjergningsfartøjer.

ORLOGSMUSEETS MODELBYGGERLAUG

REFERAT AF GENERALFORSAMLING SÆSON 2010-2011

0. Velkomst:

Niels Probst bød de på Orlogsmuseet fremmødte laugsmedlemmer velkommen.

1. Valg af dirigent:

Sven Holm-Jensen blev foreslået og valgt som generalforsamlingens dirigent. Sven Holm-Jensen kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

2. Formandens beretning:

Niels Probst indledte formandsberetningen med at nævne, at Poul Beck fratrådte som formand for OMBL i august 2010. Niels Probst havde i mange år besat posten som næstformand, og en enig bestyrelse valgte derfor at indsætte ham som formand.

I forbindelse med sin relativt korte formandsperiode havde Niels Probst valgt at lade sin egen beretning være tilsvarende kort, og at Poul Beck efterfølgende aflagde en beretning vedr. perioden frem tom. august 2010.

Resultatet af den nævnte situation er, at der i virkeligheden nu er to afdelinger af lauget: De ordinære medlemmer, der nok er interesserede i modelbyg-

ning, men ikke deltager aktivt i laugets byggeaktiviteter, og en byggeaktiv medlemskreds, der arbejder i Arresthuset.

Niels Probst fortalte om laugets arrangementer på Orlogsmuseet i løbet af sæson 2010-2011. Der var lagt vægt på foredrag, som havde omhandlet bygningen af DANNEBROGE (Poul Beck), ubåden DYKKEREN (Søren Nørby), Ole Rømer (Poul Darnell), Trankebar (Jørgen Skovsende) og flådens små skibe i 1700-tallet (Jakob Seerup). Kulturnatten i oktober gav et meget beskedent besøg på Orlogsmuseet, men omvendt et fint besøg i Arresthuset på Holmen. Julearrangementet i december var fint besøgt. Laugsaftenerne blev afsluttet med orientering om den kommende modelbyggerkonkurrence i 2012.

Trods den store diversitet i emnevalget på laugsaftenerne, var der generelt et temmelig begrænset medlemsfremmøde, hvilket bestyrelsen så på med beklagelse.

Niels Probst kunne afslutte sin del af beretningen med at konstatere, at lauget pt. oplever en ganske stor interesse for at tegne nye medlemskaber.

Poul Beck fortalte om sommerperioden,

der naturligvis var stærkt præget af 500-året for flådens fødsel. Dels med laugets bygning af modellen af orlogsskibet DANNEBROGE som jubilæumsgave til Søværnet, dels med laugsmedlemmernes deltagelse i forskellige jubilæumsarrangementer.

Der havde været udflugt til Køge 06.05.10, hvor Køge Modelbyggerne blev besøgt, lige som Kjøge Miniby og Køge Byhistoriske Museum. Omkring 25 laugsmedlemmer deltog i Marinehistorisk Selskabs jubilæumshavnerundfart og efterfølgende frokost på Holmen. Her blev der samtidig lejlighed til at fremvise Arresten og de igangværende aktiviteter. Til Orlogsmuseet blev en skala 1:10 model af et kanondæk (udsnit af nederste kanondæk) fra PRINDS CHRISTIAN FREDERIK afleveret i forbindelse med Kulturnatten, og denne afventer nu opstilling i den permanente udstilling.

I løbet af foråret og sommeren 2010 gennemførte bestyrelsen to daglange møder; dels om medlemsforhold og muligheden for at gennemføre undervisning og orientering om modelbygning gennem et oplysningsforbund, dels om planlægning og visioner om den forestående modelbyggerkonkurrence og udstilling – Modelskib 2012. Et efterfølgende udbudt modelbyggerkursus hos FOF i Køge måtte desværre aflyses pga. for få tilmeldinger.

Poul Beck berettede om den afslut-

tende byggeperiode for holdet omkring DANNEBROGE, hvor der havde været forskellige ønsker og forslag fremme fra flådens jubilæumskomite om udstilling af modellen inden den endelige placering hos SOK i Århus. Disse kunne i sidste ende ikke imødekommes, idet – trods en indsats fra byggeholdet, hvor der stort set blev arbejdet 10-12 timer dagligt alle ugens dage i to måneder – tiden ikke slog til, så modellen kunne færdiggøres før den oprindeligt planlagte tid. Den 15. oktober blev den færdige model præsenteret for en indbudt kreds som optakt og indledning til den efterfølgende kulturnat. Den 27. oktober blev modellen ført til SOK i Århus, og den efterfølgende dag fandt overleveringen sted ved et festligt arrangement med deltagelse af byggeholdet.

Forsvarets Mediecenter har vist hele projektet stor interesse, og fulgt byggeprocessen gennem det sidste halvandet år, overleveringen hos SOK inklusive. Der er fortsat mediemæssig dækning af aktiviteterne i Arresthuset, især omkring bygningen af Mastekranmodellen.

Den 10. august 2010 valgte Poul Beck at frasige sig hvervet som formand for OMBL, og har efterfølgende koncentreret sig om opgaven med drift og modelprojektering af byggeopgaver i Arresthuset.

De to del-beretninger gav ikke anled-

ning til spørgsmål eller kommentarer, og den samlede beretning blev herefter enstemmigt godkendt.

3. Regnskabsaflæggelse v/Peter Maack:

Peter Maack fremlagde og uddybede laugets reviderede årsregnskab, som fremviste et negativt resultat på 10.230 kr. Foreningens formue andrager 58.407 kr. Hertil kommer skyldige omkostninger på 14.500 kr. til Marinehistorisk Tidsskrift. Peter Maack bemærkede, at underskuddet kan henføres til de meget udgiftstunge investeringer i maskinel til Arresthuset. Julearrangementet var igen en stor succes, og gav et pænt overskud.

Peter Maack bemærkede, at regnskabet kun var revideret af én revisor, idet den ene af de to valgte revisorer var fratrukket som OMBL-medlem i løbet af sæsonen.

Der var ingen protester over, at kun én revisor havde underskrevet regnskabet, og tilsvarende heller ingen spørgsmål til det reviderede årsregnskab, som herefter enstemmigt blev godkendt.

4. Fastsættelse af kontingent v/ Peter Maack:

Peter Maack foreslog på bestyrelsens vegne, at man i sæson 2011-2012 fastholder det årlige medlemskontingent på 225,00 kr.

Der var ikke andre forslag, hvorfor det blev vedtaget at medlemskontingentet

for sæson 2011-2012 skal være 225,00 kr.

5. Indkomne forslag:

Der var indkommet forslag fra bestyrelsen til behandling under punkt 5. Det drejede sig om en revidering af laugets vedtægter. Ændringsforslaget var blevet offentliggjort i Marinehistorisk Tidsskrift samtidig med indkaldelse til generalforsamling (MHT 1/11). Der var enkelte spørgsmål til ændringsforslaget, som bestyrelsen besvarede.

Herefter blev bestyrelsens forslag til ændring af OMBL's vedtægter enstemmigt vedtaget.

6. Valg til bestyrelsen:

Som følge af de under punkt 5 vedtagne ændrede vedtægter, skulle der vælges 3 bestyrelsesmedlemmer for hver en 2-årig periode, samt en suppleant til bestyrelsen for en 1-årig periode.

På valg til bestyrelsen for en 2-årig periode var:

Peter Maack, som var villig til genvalg. Poul Henrik Westh, som var villig til genvalg (indtrådt i bestyrelsen som afløser for Poul Beck).

Niels Buhl, opstillet af bestyrelsen som ny kandidat.

Der var ikke andre kandidater, og Peter Maack, Poul Henrik Westh og Niels Buhl blev alle valgt for en 2-årig periode.

På valg som suppleant til bestyrelsen

for en 1-årig periode var:

Sven Holm-Jensen, opstillet af bestyrelsen som ny kandidat.

Der var ikke andre kandidater, og Sven Holm-Jensen blev valgt for en 1-årig periode.

Som følge af de under punkt 5 vedtagne ændrede vedtægter, skulle der vælges 2 revisorer for hhv. en 2-årig periode og en 1-årig periode.

På valg som revisor for en 2-årig periode var:

Palle Rosenvold, som var villig til genvalg.

Der var ikke andre kandidater, og Palle Rosenvold blev valgt for en 2-årig periode.

På valg som revisor for en 1-årig periode var:

Jørgen Lykke, opstillet af bestyrelsen som ny kandidat.

Der var ikke andre kandidater, og Jørgen Lykke blev valgt for en 1-årig periode.

7. Eventuelt:

Poul Henrik Westh kunne meddele, at den forestående modelbyggerkonkurrence og udstilling vil finde sted på Orlogsmuseet, idet museumsdirektør Ole L. Frantzen ønsker at bevare denne laugsaktivitet i tilknytning til Orlogsmuseet.

Der blev gjort opmærksom på de svigtende fremmødeforhold til de månedlige laugsaftener, og spurgt

til idéer, forslag og kommentarer til aktiviteterne disse aftener, så flere medlemmer atter møder frem. Poul Henrik Westh nævnte, at det næppe kan forsvares at indkalde foredragsholdere til et så begrænset publikum, som dét, der gennemsnitligt var mødt frem i sæson 2010-2011.

I debatten, der fulgte, blev det fornemmet, at der for de aktive medlemmer i Arresthuset ikke længere fandtes et udtalt behov for at deltage i laugsaftenerne, idet aktiviteterne i Arresten har ”overtaget” disse. Omvendt var der ikke stemning for at nedlægge laugsaftenerne som aktivitet, og dette vil da heller ikke være en fair løsning for de medlemmer, der er sjældnere gæster i Arresthuset, eller blot generelt har interesse for laugets aktiviteter. Der kom ikke så mange konkrete forslag frem, men bestyrelsen har noteret, at det under debatten blev nævnt, at det betragteligt bedre fremmøde ved Marinehistorisk Selskab’s medlemsmøder måske kan skyldes, at der bl.a. tilbydes spisning. Det blev også noteret, at laugsaftenerne gerne må vende tilbage til at kombinere foredrag med basal teknikundervisning.

Det blev under debatten foreslået, at man søgte at få mediedækning af laugets projekter og aktiviteter, og at man evt. kunne forestå dagseminarer.

Der blev efterlyst medlemmer til et byggehold, der kan forestå

færdiggørelsen af ”Holmen ’68”. I første omgang koordinerer Poul Henrik Westh og Poul Beck hvilke enkeltdele (bygninger, skibe) der enten mangler eller ikke er færdiggjorte.

Det blev nævnt, at udflugter generelt bør tilbydes alle medlemmer – men at dette samtidig primært skal ske via e-mailkontakt, da offentliggørelse i MHT kræver længere planlægning, og ikke på samme vis tillader spontanitet. Poul Beck kunne orientere om, at der fra Tøjhusmuseet var rettet henvendelse om gennemgang og restaurering af ca. 15-20 funktionsmodeller, der skal indgå i Tøjhusmuseets nye udstilling i den gamle våbensal. Der blev opfordret

til, at andre interesserede end blot den faste kreds af aktive modelbyggere i Arresten blev kontaktet, dels for igen at sprede aktiviteterne, dels for at undgå et eventuelt tidspres.

8. Afslutning:

Sven Holm-Jensen takkede de fremmødte medlemmer for god ro og orden, hvorefter generalforsamlingen for sæson 2010-2011 var slut.

Efter en lille pause holdt Poul Beck et foredrag om flådens indsats ved de afgørende træfninger under krigen i 1864.

Ref.: JA/ja

Iver HUITFELDT er den første af de tre nye fregatter til søværnet. Skibet ser noget bart ud, da ingen våben og kun få antenner endnu er monteret.

*Borte borte pist væk! Korvetterne afventer i øjeblikket i afpillet stand deres endelige skæbne henlagt på Flådestation Korsør.
På billedet ses OLFERT FISCHER i 2007 som deltager i SNMG 1 (Standing Nato Maritime Group 1).*

ORLOGSMUSEETS MODELBYGGERLAUG 2011

Formandsberetning

I august sidste år meddelte Poul Beck bestyrelsen at han ønskede at fratræde sin post som formand med øjeblikkelig virkning. Samtidig meddelte han at han også fremover ville stå for aktiviteterne i den gamle arrest.

Jeg havde i mange år besat posten som næstformand og blev derfor straks indsat som formand af en enig bestyrelse.

Resultatet er at vi i virkeligheden har to afdelinger af lauget: De ordinære medlemmer der nok er interesserede i modelbygning men ikke ønsker at deltage aktivt i laugets byggeaktiviteter, og de ”aktive” medlemmer der arbejder i ar-resten.

Og eftersom jeg kun har været formand i en kort periode bliver min beretning tilsvarende kort og vil blive efterfulgt af Poul Becks beretning.

I vinterhalvåret har lauget afviklet i alt otte arrangementer her på museet.

I september fortalte Poul Beck om bygningen af modellen af Dannebrog. I oktober holdt Søren Nørby foredrag om Marinens Biblioteks digitale bil-ledarkiv specifikt med historien om ubåden Dykkerens forlis i 1916.

I efterårsferien deltog vi i kuturnatten med en lille udstilling af blandt andet

PRINS CHRISTIAN FREDERIKS kanondæk. Der var dog kun ca. 135 besøgende – noget skuffende.

I november holdt Poul Darnell foredrag om Ole Rømer.

I december afholdt vi det traditionelle julearrangement.

I januar fortalte Jørgen Skovsende om sit besøg i den gamle danske koloni Trankebar i Indien.

I februar foretog Jakob Seerup om flådens småskibe i 1700-tallet.

Og endelig orienterede Poul Beck og Poul Henrik Westh i marts om næste års modelbyggerkonkurrence og udstilling.

Der har altså været stor diversitet i emnevalget men desværre har fremmødet været temmelig begrænset, gerne blot en fire fem medlemmer plus naturligvis bestyrelsen har fundet vej til arrangementerne.

Jeg har ikke kunnet se hvor mange medlemmer vi havde ved årsskiftet 2009-10 men i øjeblikket har vi 113 medlemmer og oplever en ganske stor interesse for at tilmelde sig.

Niels Probst

ORLOGSMUSEETS MODELBYGGERLAUG

Supplement til formandens beretning.

2010 blev også for Orlogsmuseets Modelbyggerlaug stærkt præget af 500 året for flådens fødsel. Dels med laugets bygning af modellen af orlogsskibet DANNEBROGE som jubilæumsgave til flåden og dels med laugets og medlemmernes deltagelse i forskellige jubilæumsarrangementer. Der blev også tid til en medlemstur til Køge den 6. maj, hvor vi med 25 deltagere besøgte Køge Modelbyggerne, Kjøge Miniby og Køge Byhistoriske Museum. Det blev en interessant og spændende dag, som også bød på en byvandring og en god frokost. Køge Modelbyggerne kunne præsentere deres store projekt, modellen af CHRISTIANUS QUINTUS 1666 i skala 1:20, som senere er opstillet på Køge Byhistoriske Museum. På værkstederne ved Kjøge Miniby var der stor interesse for de specielle teknikker der anvendes, herunder fremstilling af sprossede vinduer og mursten i skala 1: 10, samt modellerne af 1800-hundredetals skibe, der i det fri er placeret i minibyens havnebassin. På museet fik vi en interessant orientering om opbygningen af museets særudstilling om DANNEBROGES ødelæggelse i Køge Bugt den 4. oktober 1710, - en udstilling, der blev åbnet juni 2010.

Den 12. juni 2010 deltog ca. 25 af

laugets medlemmer i Marinehistorisk Selskabs jubilæumshavnerundfart med i alt omkring 125 deltagere og afsluttende rundvisning og frokost på Holmen. På trods af det lidt kølige ”sommervejr” var det en stor succes, som ikke mindst laugets medlemmer påskønnede, ligesom turen også gav anledning til at vise laugets lokaler i Arresthuset frem, herunder den igangværende bygning af modellen af DANNEBROGE.

I løbet af foråret og sommeren gennemførte bestyrelse to daglange møder, dels om medlemsforhold og muligheden for at gennemføre undervisning og orientering om modelbygning gennem et eller flere oplysningsforbund, og dels om planlægning/visioner om den kommende modelbyggerkonkurrence/udstilling i 2012. Desværre viste der sig ikke at være tilstrækkelig mange tilmeldinger til det udbudte kursus hos FOF, der derfor måtte aflyses. Med hensyn til modelbyggerkonkurrencen/udstillingen i 2012 arbejder bestyrelsen videre med planerne og visionerne om denne vigtige og specielle begivenhed. Ved siden af bygningen af DANNEBROGE lykkedes det i løbet af efteråret også at færdiggøre en meget stor model i skala 1 : 10 af et kanondæk fra 1808 (udsnit af nederste kanondæk på orlogsskibet PRINDS CHRISTIAN FREDERIK), der nu

afventer opstilling på Orlogsmuseet. Tiden frem til den 8. august 2010 blev meget hektisk for byggeholdet omkring modellen af DANNEBROGE. Efter starten på byggeriet foråret 2008 dukkede der forskellige ønsker og forslag op fra flådens jubilæumskomite om udstilling af modellen inden den endelige placering hos SOK i Århus oktober 2010. Af disse forslag gik vi med til, - i det mindste at prøve, - at færdigbygge modellen til en månedlang særudstilling på Det Kgl. Bibliotek fra 8. august. Det lykkedes ikke, selvom byggeholdet de sidste to måneder stort set arbejdede alle ugens dage 10 – 12 timer. Til gengæld blev modellen færdig som oprindelig planlagt omkring 1. oktober 2010, hvilket gav anledning til at præsentere den for en indbudt kreds fredag den 8. oktober som optakt og indledning til den følgende kulturnat. Den 27. oktober blev DANNEBROGE på en af flådens lastvogne bragt til SOK i Århus, hvor Ole Max og Poul Beck stod for opstillingen og montering af skilte m.m.. Den 28. oktober fandt overleveringen til SOK sted ved et festlig arrangement med deltagelse af hele byggeholdet, der med bus og sejlads med flådens bevogtningsskib HAVFRUEN til Århus, havde en rigtig spændende og hyggelig dag, med mange roser fra Chef/SOK og museumsdirektør Ole L. Frantzen. I løbet af året har bygningen af

DANNEBROGE medført en mængde besøg i Arresthuset af medlemmer, andre interesserede, foreninger, søværnets folk fra de yngste til admiralsniveau. Et af de mere specielle islæt i denne store interesse var Forsvarets Medicenter, der gennem det sidste halvandet år har fulgt bygningen af kanondækket og især bygningen af DANNEBROGE med i alt 5 indslag i ”Forsvarskanalen.dk”. Denne interesse og mediedækning vil fortsætte omkring den igangværende bygning af mastekransmodellen. Den 10. august valgte Poul H. Beck at frasige sig hvervet som formand for laugets for i stedet at koncentrere sig om opgaven med drift og gennemførelse af modelprojekterne i laugets værksted m.m. i det Gl. Arresthus på Nyholm. Med en kreds af meget aktive medlemmer, er der efter afleveringen af DANNEBROGE igangsat tre store projekter, - en funktionsmodel af Mastekranen på Nyholm i skala 1: 16, en model af fregatten ROLF KRAKE 1955 i skala 1: 48 og en model af korvetten Triton 1955 i skala 1: 50. Laugets værksted er efterhånden meget veludstyret med alle nødvendige maskiner, senest en ny drejebænk og en ny fræser. Hvortil kommer et stadig mere veludstyret bibliotek.

Poul H. Beck.

*Borte borte pist væk! FLYVEFISKEN klassen er udgået af Flådens tal.
P557 GLENTEN i sø. Dateret juni 2006 under øvelse JMC (Neptune Warrior).
GLENTEN og P560 RAVNEN lå i læ for et kraftigt lavtryk i Sound of Mull og stak
hovedet udenfor for at se på forholdene.
Billederne er taget med RAVNENS kamera.*

Busrejse til Gotland

fra onsdag d. 31. august til søndag d. 4. september 2011

Gotland var under dansk forvaltning fra 1361 til 1645 og alene af den grund er der god anledning til at besøge øen, der er 125 km lang og 50 km på tværs, hvor den er bredest. Arealet er 3140 km² med 58.000 indbyggere. Til sammenligning er Bornholm på 588 km² med 44.000 indbyggere. Hovedbyen er Visby med talrige minder fra storhedstiden som hansestad i middelalderen. En af de største seværdigheder er Nordens bedst bevarede ringmur, der var bygget først og fremmest som værn mod de rige gotlandske bønder, der lå i evig fejde med borgerne i Visby. Vi hører om slaget i 1361, hvor Valdemar Sejrs indtog Visby. Bønderne oparbejdede en stor velstand under jernalder og vikingetid, hvilket især fremgår af de 96 middelalderkirker, ikke blot en i hver landsby, men næsten en ved hver større gård.

Busrejsen varer 5 dage, hvilket indebærer 3 dage på Gotland. Den første dag koncentrerer sig om Visby, med en rundvisning i den gamle by og et besøg på Gotlands Fornsal, det centrale museum hvor bl.a. de flotte billedsten med de kendte skibsbilleder er udstillet. Andendagen omfatter en busrundtur til den sydlige del af øen med besøg ved skibssætninger, middelalderkirker og historiske anlæg. Den tredje dag går busturen til Gotlands nordlige del med

mulighed for at se rauker på vestkysten. Hovedattraktionen vil dog være de militære anlæg ved Fårø Sund, der nu er rømmet efter bortfald af truslen fra øst. Gotland havde en udsat position såvel under 2. Verdenskrig som Den kolde krig.

Busrejsen går fra Valby Station over broen og op gennem Skåne og Småland til Oscarshamn, hvor færgen til Gotland sejler ud fra. På Gotland bor vi på Suderbys Herrgård, der ligger ca. 7 km syd for Visby.

Turen koster kr. 4300:- for delt dobbeltværelse og kr. 5000:- for enkeltværelse. I prisen indgår rejse, hotel og samtlige måltider, entréer og guider. Ekskl. Drikkevarer.

Vi beregner busafgang fra Valby Station onsdag den 31. august kl. 09:30 og hjemkomst søndag den 4. september kl. ca. 21:30.

Tilmelding til turen sker skriftligt før tirsdag den 14. juni til Ole Lisberg Jensen, Hellehuse 29. 4174 Jystrup. eller pr. mail henriksenlisberg@privat.dk.

Af hensyn til færgereferiet bedes vedlagt fødselsdato. Indbetaling sker før 1. juli til selskabets kasserer:

Reg. og Konto nr: 3171-2124432

Med venlig hilsen
Ole Lisberg Jensen

Modelbyggerlaugets tirsdagsmøder vil fremover, bortset fra korte perioder omkring påske og jul/nytår, blive holdt på alle tirsdage hele året i laugets værksted og modelværft i det Gl. Arresthus på Nyholm.

På disse tirsdage er der åbent i tidsrummet kl. 10-21 med mulighed for en modelsnak med nogle af laugets erfarne medlemmer, der altid er parate til at hjælpe med relevante ideer, råd og vejledning bl.a. med hensyn til laugets meget veludstyrede værksted, ligesom der også er mulighed for at fordybe sig i laugets righoldige bibliotek og tegningssamling.

Man kan også vælge at gå ind på byggeholdene omkring laugets igangværende projekter, der aktuelt omfatter en meget stor funktionsmodel i skala 1: 16 af Nyholms Mastekran, samt modeller af en korvet af TRITON-klassen (1 : 50) og en fregat af HUNT-klassen (1 : 48), der begge indgik i Flåden omkring 1955. Herudover kan der forekomme spændende og interessante restaurerings- og vedligeholdelsesopgaver for Orlogsmuseet og Tøjhusmuseet, hvortil kommer lærerige små enkeltmandsprojekter, der for tiden omfatter modeller af nogle af flådens mindre skibe.

I det nærliggende cafeteria er der for laugets medlemmer mulighed for morgenmad, frokost og aftensmad til yderst rimelige priser.

Nærmere orientering v/ laugets formand Poul Henrik Westh, tlf. 20 16 76 92, eller Poul H. Beck, tlf. 43 90 33 29, værkstedstlf. 32 66 41 41.

**MEDDELELSER FRA
ORLOGSMUSEETS VENNER / MARINEHISTORISK SELSKAB**

Arrangementer sæsonen 2011 – 2012

Onsdag den 26. oktober 2011 kl. 19.30

Foredrag: Kriegsmarinens nybygningsprogram på danske værfter 1940 - 1945.
Lars Jordt

Onsdag den 23. november 2011 kl. 19.30

Foredrag: Flådens nybygningsprogram under besættelsen.
Tom Wismann

Onsdag den 25. januar 2012 kl. 19.30

Foredrag: Dansk Marineflyvning i 100 år.
Niels Probst

Onsdag den 29. februar 2012 kl. 19.30

Foredrag: ”Krydseren HEIMDAL og kadettogtet til Sultan Abdul Hamid IIs hof i 1908.
Lars Wismann

Onsdag den 11. april 2012 kl. 19.30

Generalforsamling efterfulgt af forevisning af historiske billeder.

Alle foredrag og generalforsamlingen foregår på Orlogsmuseet
Efter onsdagsforedragene og generalforsamlingen er der mulighed for at få 2 stk.
smørrebrød med øl og kaffe for i alt 80 kr.

Tilmeldinger til foredragsaftener og generalforsamling til Trine@Kjems.com
Eller telefon 3315-1410. Det skal præciseres, at tilmelding til spisning skal ske
senest mandagen før det pågældende foredrag/generalforsamlingen.